Ontleden: lijdend en meewerkend voorwerp

Ontleden · groep 7–8 · ±15 min · Gemiddeld

Naam: ..... Datum: .....

Vandaag leer je: Je ontleedt een zin in onderwerp, werkwoordelijk gezegde, lijdend voorwerp, meewerkend voorwerp en bijwoordelijke bepaling.

Weet je nog?

Verdeel de zin eerst in **zinsdelen**: wat je samen vooraan kunt zetten, is één zinsdeel (**verplaatsproef**).

Ontleed dan in deze volgorde.

1. **Persoonsvorm** (tijdproef of vraagproef).
2. **Onderwerp:** wie of wat + pv?
3. **Werkwoordelijk gezegde (wg):** alle werkwoorden in de zin samen, ook een los deel van het werkwoord (uit bij uitleggen).
4. **Lijdend voorwerp (lv):** vraag 'wie of wat + wg + onderwerp?' (Wat geeft Sanne? een bos bloemen). Een zin met een koppelwerkwoord of een zin in de lijdende vorm heeft geen lv.
5. **Meewerkend voorwerp (mv):** vraag 'aan wie of voor wie + lv + wg + onderwerp?'. Je kunt er aan of voor voor zetten, of het staat er al (Ik stuur een kaart aan opa). Een mv komt bijna altijd samen met een lv voor. Kun je aan of voor niet weglaten door het zinsdeel te verplaatsen (Ik denk aan opa), dan is het geen mv maar een voorzetselvoorwerp.
6. **Bijwoordelijke bepaling (bwb):** de overige zinsdelen die zeggen wanneer, waar, hoe, waarom of hoe vaak.

VOORBEELD

Sanne (o) geeft (wg) haar oma (mv) een bos bloemen (lv).

1 Makkelijk

Zet onder elk zinsdeel de goede afkorting.

Kies uit: onderwerp (o) · werkwoordelijk gezegde (wg) · lijdend voorwerp (lv) · meewerkend voorwerp (mv) · bijwoordelijke bepaling (bwb)

Sanne	geeft	haar oma	een bos bloemen.
.....	.....	.....	.....

2 Gemiddeld

Zet een streep tussen de zinsdelen: Mijn grote broer speelt elke zaterdag voetbal op het veld achter de school.

.....

.....

3 Gemiddeld

Zet onder elk zinsdeel de goede afkorting.

Kies uit: onderwerp (o) | werkwoordelijk gezegde (wg) | lijdend voorwerp (lv) | meewerkend voorwerp (mv) | bijwoordelijke bepaling (bwb)

Gisteren	heeft	de buurman	ons	een taart	gebracht.
.....	.....	.....	.....	.....	.....

4 Moeilijk

Zet onder elk zinsdeel de goede afkorting.

De leraar	legt	de kinderen	de opdracht	uit.
.....	.....	.....	.....	.....

5 Gemiddeld

Zet onder elk zinsdeel de goede afkorting.

Wij	hebben	in de vakantie	een kampvuur	gemaakt.
.....	.....	.....	.....	.....

6 Moeilijk

Zet onder elk zinsdeel de goede afkorting.

Ik	stuur	morgen	een kaart	aan mijn opa.
.....	.....	.....	.....	.....

7 Gemiddeld

Zet onder elk zinsdeel de goede afkorting.

Om acht uur	vertrekt	de trein	naar Parijs.
.....	.....	.....	.....

8 Gemiddeld

Waarom heeft de zin over de trein geen lijdend voorwerp?

.....

.....

9 Gemiddeld

Hoe laat je zien dat ‘haar oma’ in de zin over Sanne een meewerkend voorwerp is?

.....

.....

10 Moeilijk

Schrijf zelf een zin met een onderwerp, een werkwoordelijk gezegde, een lijdend voorwerp en een meewerkend voorwerp. Zet de afkortingen eronder.

.....

.....

11 Gemiddeld

Waar of niet waar? Zet een kruisje.

	Waar	Niet waar
Een zin met een koppelwerkwoord heeft geen lijdend voorwerp.	☐	☐
Voor een meewerkend voorwerp kun je ‘aan’ of ‘voor’ zetten.	☐	☐
Een bijwoordelijke bepaling zegt iets over waar, wanneer, hoe of waarom.	☐	☐
Het lijdend voorwerp is altijd een persoon.	☐	☐
In ‘Ik denk aan opa’ is ‘aan opa’ een meewerkend voorwerp.	☐	☐

Hoe ging het? ☺ 😐 ☹

✂ ---------- Kom je er niet uit? Draai het blad om en lees de tip bij jouw nummer. ----------

Hulpkaart

1. Vraag: wat geeft Sanne? En aan wie?

2. Probeer steeds een groepje woorden voorraan te zetten, vóór ‘speelt’. Blijft de zin goed, dan is dat groepje één zinsdeel.

3. Er staan twee werkwoorden in de zin. Samen vormen ze het wg.

4. Het werkwoord is hier in twee stukken geknipt.

5. Welk zinsdeel zegt wanneer het gebeurde?

6. Kun je ‘aan’ weglaten als je het zinsdeel verplaatst?

7. Vraag: wat vertrekt de trein? Geeft dat een antwoord?

8. Stel de vraag ‘wie of wat + wg + onderwerp?’ en kijk of er een antwoord in de zin staat.

9. Probeer er een klein woordje voor te zetten en de zin om te bouwen.

10. Denk aan een werkwoord als geven, sturen, lenen of vertellen.

11. Lees het kader bovenaan nog eens goed.

© BrainBite

Antwoorden: Ontleden: lijdend en meewerkend voorwerp

Voor de ouder · groep 7–8 Gemiddeld

Vandaag leer je: Je ontleedt een zin in onderwerp, werkwoordelijk gezegde, lijdend voorwerp, meewerkend voorwerp en bijwoordelijke bepaling.

Kijk samen na en vraag bij een fout eerst: hoe heb je dat bedacht? Gebruik de tip voordat je het antwoord geeft.

1. Sanne = onderwerp (o) · geeft = werkwoordelijk gezegde (wg) · haar oma = meewerkend voorwerp (mv) · een bos bloemen. = lijdend voorwerp (lv)
   Tip: Vraag: wat geeft Sanne? En aan wie?

2. Mijn grote broer / speelt / elke zaterdag / voetbal / op het veld achter de school.
   Tip: Probeer steeds een groepje woorden vooraan te zetten, vóór 'speelt'. Blijft de zin goed, dan is dat groepje één zinsdeel.

3. Gisteren = bijwoordelijke bepaling (bwb) · heeft = werkwoordelijk gezegde (wg) · de buurman = onderwerp (o) · ons = meewerkend voorwerp (mv) · een taart = lijdend voorwerp (lv) · gebracht. = werkwoordelijk gezegde (wg)
   Tip: Er staan twee werkwoorden in de zin. Samen vormen ze het wg.

4. De leraar = onderwerp (o) · legt = werkwoordelijk gezegde (wg) · de kinderen = meewerkend voorwerp (mv) · de opdracht = lijdend voorwerp (lv) · uit. = werkwoordelijk gezegde (wg)
   Tip: Het werkwoord is hier in twee stukken geknipt.

5. Wij = onderwerp (o) · hebben = werkwoordelijk gezegde (wg) · in de vakantie = bijwoordelijke bepaling (bwb) · een kampvuur = lijdend voorwerp (lv) · gemaakt. = werkwoordelijk gezegde (wg)
   Tip: Welk zinsdeel zegt wanneer het gebeurde?

6. Ik = onderwerp (o) · stuur = werkwoordelijk gezegde (wg) · morgen = bijwoordelijke bepaling (bwb) · een kaart = lijdend voorwerp (lv) · aan mijn opa. = meewerkend voorwerp (mv)
   Tip: Kun je 'aan' weglaten als je het zinsdeel verplaatst?

7. Om acht uur = bijwoordelijke bepaling (bwb) · vertrekt = werkwoordelijk gezegde (wg) · de trein = onderwerp (o) · naar Parijs. = bijwoordelijke bepaling (bwb)
   Tip: Vraag: wat vertrekt de trein? Geeft dat een antwoord?

8. De vraag 'Wat vertrekt de trein?' heeft geen antwoord in de zin. 'Om acht uur' en 'naar Parijs' zeggen wanneer en waar: dat zijn bijwoordelijke bepalingen.
   Tip: Stel de vraag 'wie of wat + wg + onderwerp?' en kijk of er een antwoord in de zin staat.

9. Zet er 'aan' voor: Sanne geeft een bos bloemen aan haar oma. De zin klopt nog, dus het is een mv.
   Tip: Probeer er een klein woordje voor te zetten en de zin om te bouwen.

10. Bijvoorbeeld: Ik (o) leen (wg) mijn vriend (mv) mijn fiets (lv).
    Tip: Denk aan een werkwoord als geven, sturen, lenen of vertellen.

11. 1: Waar · 2: Waar · 3: Waar · 4: Niet waar · 5: Niet waar
    Tip: Lees het kader bovenaan nog eens goed.

© BrainBite